

pensează de comentariu, chiar dacă, în oarecare măsură, e împărtășită, cu argumente mai serioase și cu o cunoaștere nelindoioasă a literaturii moderne asupra problemei, de Luciano Canfora, în considerațiile intitulate *Marx e Engels sulle classe romane*. În treacăz notez că despre vederile lui Volney cu privire la civilizațiile antice în general (ca și ale altor gânditori și istorici francezi de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea) sînt de citit acum pagini documentate și pătrunzătoare în *La formation de l'Athènes bourgeoise. Essai d'historiographie 1750—1850*, de Nicole Loraux și P.

Vidal Naquet, în *Classical Influences on Western Thought* (ed. R. R. Bolgar), Cambridge, 1978, p. 169—222.

O ultimă mențiune pentru articolul *L'anno stagionale: Tuciddide e Senofonte*, în care ajutoarea, Domenica Paola Orsi, extinzînd la Xenofon cercetarea sistemului cronologic „sezonler” inventat de Tuciddide, relevă pasagiile semnificative din acest punct de vedere, subliniind cu același prilej lipsa de rigoare a autorului *Elenicelor*, care pe alocuri recurge și la alte sisteme de datare, mai puțin originale.

D. M. Pippidi

PHILIP DIXON, *Barbarian Europe*, Elsevier, Phaidon Press Ltd., Oxford, 1976, 151 p. (The Making of the Past)

Poate aș fi trecut cu vederea această carte de popularizare a istoriei antice tirzii și implicit a arheologiei, cu o prezentare grafică extrem de frumoasă, dacă în chiar cuprinsul primei pagini cu imaginea unei metope de la Adamclisi, nu s-ar fi strecurat o eroare regretabilă. Monumentul de la Adamclisi și imaginea luptătorului roman și dac nu se află pe teritoriul Bulgariei, așa cum afirmă autorul imediat înaintea prefeței cunoscutei colecții, care asigură pe cititor de supervizarea textului de către cei mai buni specialiști în problemă.

„Europa barbară” a lui Philip Dixon, tînar arheolog britanic este o trecere în revistă a evenimentelor politico-militare ale epocii migrațiilor, alături de o pledoarie pentru cunoașterea, înțelegerea și apărarea monumentului arheologic. În acest scop autorul reunește textul scris cu imaginea, într-o suită de reconstituiri ale habitatului antic, ale pieselor descoperite în cursul săpăturilor etc. Evident paginile cele mai interesante sînt acelea dedicate occidentului, cu a cărui istorie arheologul este mult mai bine familiarizat decît cu a restului Europei. Prezentarea se relevă pe parcursul a mai multe capitole: „Romani și barbari”, „Descoperirea barbarilor”, „Anglii, saxonii și pictii”, „Regatele succesoare”, „Imperiul franc”. Între ele existînd prezentări „vizuale” ale istoriei și arheologiei de epocă. Lucrarea se încheie cu o bibliografie extrem de sumară și cu un glosar explicativ al principalelor denumiri utilizate în text.

Lucrarea, care se adresează unui cerc larg de cititori, nu ridică probleme deosebite, cu excepția necesității prezentării mai atente a unor evenimente socotite demne de a fi înregistrate. Între acestea sînt inadvertențe,

ca în cazul părăsirii Daciei de către romani, la anul 260 la pagina 10, și la 270, două file mai departe, inexactități de genul suprapunerii teritoriului provinciei Dacia cu România actuală sau afirmații prea generale (vizigoții care au ocupat tot teritoriul Daciei, o luptă cîndva după 454, împotriva hunilor, desfășurată în spațiul istoric românesc etc.).

Observații, nu dintre cele minore, ridică și hărțile, destul de numeroase ale volumului și care nu înregistrează, în ceea ce privește istoria românească, situații exacte. Harta care marchează situația politică a Europei la 476 notează, inexact, un spațiu românesc exclusiv sub slavi (p. 21). În același stil exclusivist, în 562, autorul umple spațiul numai cu avari, cu excepția bazinului Mureșului și parțial Banatului, unde apar gepizii (p. 73). În sfârșit, o a treia hartă dedicată situației europene în jurul mijlocului veacului al XI-lea prezintă o situație ireală, în care regatul Ungariei apare delimitat spre răsărit și sud de Prut și Dunăre (?!). Harta are dealtfel alăturată și o explicație la fel de inexactă, potrivit căreia situația teritorială a statelor medievale ar fi rămas cu mici schimbări, identică pe parcursul evului mediu (p. 135).

Înregistrînd toate aceste observații, specialistul nu poate face abstracție de întreabarea asupra felului în care este preluată informația istorică și verificată de autorul lucrării. Cu atît mai mult cu cît este o carte de largă informare, apărarea necesitatea unei rigori științifice perfecte a prezentării conținutului, „Europa barbară” fiind din acest punct o lucrare deficitară.

Victor Eskenasy